Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka
Jenni Ruokonen

18.4.2018

Eduskunnan Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

HE 35/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Esityksen tavoitteena on kestävän talouskasvun, alueiden kehittämisen, työllisyyden ja yritysten toimintaedellytysten edistäminen valtion ja maakuntien toimenpiteiden ja palvelujen avulla. Uudistus lisää palveluinnovaatioiden mahdollisuutta ja asiakaslähtöisyyttä.

EK kiittää esityksen tavoitetta kasvupalvelujen mahdollisimman monipuolisesta tuotantorakenteesta. Markkinaehtoisuuden lisääntyminen palveluntuotannossa yksityisille palveluntarjoajille luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja edistää asiakaslähtöisten ja kustannustehokkaiden palvelujen syntyä.

Kasvupalvelujen tuotanto ja hankintaosaaminen

Markkinoiden täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää maakunnalta vahvaa hankintaosaamista. Esitys luo hyvän perustan kasvupalvelujen tuotantoon edellyttäessään maakuntaa eriyttämään omassa toiminnassaan kasvupalvelujen järjestäminen ja tuottaminen sekä rajaamalla, että kunta tai kunnan sidosyksikkö ei voi tuottaa palveluja maakunnalle.

Palvelujen tuotannossa tulisi EK:n mielestä kiinnittää huomiota etenkin seuraaviin seikkoihin. Tarjouskilpailut on tehtävä niin, että myös pk-yritysten on mahdollista osallistua niihin. Maakunnan tulisi silloin kuin se on tarkoituksenmukaista ja järkevää, jakaa kilpailutus pienempiin osiin esimerkiksi palveluittain. Kilpailutuksissa tulisi huomioida hankintalain mukaisesti hinnan ohella myös palvelun laadun varmistaminen. Käytettävissä olevien hankintamallien osalta tulisi kiinnittää huomiota siihen, ettei maakunta palvelujen järjestäjänä aseta mukaan valittavalle palveluntuottajalle suhteettomia tai kohtuuttomia vaatimuksia, jotka sitten perusteetta jättäisivät sopimusten ulkopuolelle päteviä kandidaatteja.

Yrityspalvelut ja kasvupalvelujen rahoitus

Maakunnallisissa kasvupalveluissa maakunnalla on sekä velvollisuuksia että vaihtoehtoja. Työmarkkinoiden toimivuuteen liittyvien palvelujen, kuten työnvälityksen, järjestäminen on maakunnalle velvoittavaa. Sen sijaan yritystoiminnan, yrittäjyyden ja kansainvälistymisen palvelut määritellään esityksessä kokonaisuudeksi, jonka maakunta voi järjestää.

EK katsoo, että yritystoiminnan palvelujen merkitys toimiville työmarkkinoille on suuri. Työllistävät yritykset ovat toimivan yhteiskunnan perusta. Siksi EK edellyttääkin, että

myös yrityspalvelujen roolia osana toimivia työmarkkinoita painotettaisiin voimakkaammin.

Etenkin tämä koskee rahoituksen kohdentumista. EK korostaa, että maakuntien on varmistettava kasvupalveluille omalla alueellaan riittävät resurssit ja että resursseja kohdennetaan työllisyyspalvelujen ohella yritysten palveluihin.

Palvelujen yhtenäisyys

Kasvupalvelujen osalta EK muistuttaa, että yritysten tarpeet eivät noudata maakuntarajoja. Yrityksillä voi olla toimipaikkoja monissa eri maakunnissa ja työvoiman alueellinen liikkuvuus takaa osaavan työvoiman saannin. EK suosittaa maakuntien aktiivista ja systemaattista hakeutumista keskinäiseen yhteistyöhön ja tehtävien keskittämistä kasvupalveluissa nyt ehdotettua laajemmin. Toisaalta lainsäädännön on huomioitava, että kasvupalvelujen pitää etenkin työllisyyspalvelujen osalta toimia koko maassa sellaisin kriteerein, jotka tukevat työttömyysturvan ja muunkin sosiaaliturvan vastikkeellisuusvaatimuksia.

Myös aluekehittämisen näkökulmasta on toivottavaa, että maakunnat rakentavat maakuntarajoja ylittäviä kokonaisuuksia toistensa kanssa esimerkiksi innovaatio- ja elinkeinopolitiikassa. Yhteistyötä tulee myös tehdä Suomen kilpailukyvyn kannalta elintärkeiden ulkomaisten investointien houkuttelemiseksi maailmalta – tässä näkökulman tulee ensisijaisesti olla aina kansallinen, vasta sitten maakunnallinen.

Palvelujen toteutuksen seuranta ja vertailtavuus

Ehdotuksen mukaan maakunnan tulee aina tuottaessaan kasvupalveluja eriyttää kirjanpidossaan kasvupalvelut muusta toiminnastaan. Toiminnan tulot ja menot sekä varat ja pääomat on pidettävä erillään maakunnan muusta toiminnasta ja taloudesta siten, että tiedoista voidaan osoittaa kasvupalvelujen kohdentuminen.

EK pitää linjausta tärkeänä ja kannatettavana. EK kuitenkin huomauttaa, että kasvupalvelujen saatavuuden ja kustannuskehityksen seurantaan tarvitaan ehdotusta vahvempaa vertailtavuutta ja muutoskyvykkyyttä. Esityksen mukaan maakunnan tulee toteuttaa omavalvontaa ja toisaalta TEM seuraa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja rahoituksen riittävyyttä. EK ehdottaa maakuntien kasvupalvelutuotannon säännönmukaista keskinäistä vertailua, jonka perusteella maakunnat voivat kehittää palvelujaan toistensa hyviä asiakaslähtöisiä käytäntöjä jalostamalla, havaittuja puutteita korjaamalla ja kustannustehokkuutta innovatiivisesti hakemalla.

Esityksessä todetaan, että maakunnalliset kasvupalvelut tulisi järjestää ja tuottaa yhteen sovitettuina valtion järjestämien valtakunnallisten kasvupalvelujen kanssa, maakuntien muiden palvelujen kanssa sekä kuntien ei-lakisääteisten elinvoimapalvelujen kanssa.

Toimijoiden kenttä on laaja ja EK korostaakin asiakaslähtöisyyden tärkeyttä ja vahvaa huomioimista palvelujen toteuttamisessa. Palveluiden liika pirstaloituminen ja epätasaisuus alueesta riippuen ei saa tulla kysymykseen. Uusiin maakunnallisiin mahdollisuuksiin on tartuttava valtakunnallinen kokonaiskuva säilyttäen. Tästä hyötyvät niin asiakkaat kuin palvelujen toteuttajat.